

Cahiers du CEFRES

N° 6, Dějiny a paměť

Françoise Mayer, Marie-Elizabeth Ducreux (Ed.)

Pavol PETRUF

Vzťahy medzi Slovenskom a Francúzskom 1939-1944

Référence électronique / electronic reference :

Pavol Petruf, « Vzťahy medzi Slovenskom a Francúzskom 1939-1944 », Cahiers du CEFRES. N° 6, Dějiny a paměť (ed. Françoise Mayer, Marie-Elizabeth Ducreux).

Mis en ligne en avril 2012 / published on : april 2012

URL : http://www.cefres.cz/pdf/c6/petruf_1995_vztahy_slovensko_francuzsko.pdf

Editeur / publisher : CEFRES USR 3138 CNRS-MAEE

<http://www.cefres.cz>

Ce document a été généré par l'éditeur.

© CEFRES USR 3138 CNRS-MAEE

Vzťahy medzi Slovenskom a Francúzskom 1939 - 1944

Pavol Petruf

Cieľom tohto príspevku nie je popísať, aké miesto má v historickej pamäti Slovákov téma, o ktorej je reč: taký cieľ by bol v prítomnej chvíli sotva uskutočniteľný, lebo kolektívna pamäť na Slovensku má v dôsledku mnohých príčin, ktoré na tomto mieste nemožno rozobera, veľké medzery v poznaní námetu stojaceho v centre autorovej pozornosti. Keďže formovaniu štruktúrovanej historickej pamäti musí nevyhnutne predchádza základný historický výskum, pokúsim sa vo svojom článku aspoň rámcovo načrtnúť podobu vzťahov medzi Slovenskom a Francúzskom v rokoch ťažkých pre obidva národy. Nepôjde – a to by som chcel zdôrazniť – o vyčerpávajúci výklad a popis všetkých aspektov skúmanej problematiky, ale o základné zmapovanie terénu hlavne v rovine diplomatických vzťahov medzi oboma štátmi. Domnievam sa, že i takýto skromný cieľ môže svojím spôsobom prispieť k lepšiemu poznaniu obdobia, ktoré v poslednom čase akoby s novou silou priahovalo pozornosť historikov i širokej verejnosti.

14. marca 1939 sa na politickej mape Európy objavil nový štát – Slovensko. Podľa ústavy z júla toho istého roku sa slovenský štát volal Slovenská republika, ale tento názor sa používal veľmi zriedkavo. Slovenskí politickí a verejní činitelia i novinári dávali prednosť názvu "Slovenský štát"¹: pod týmto menom vošiel i do povedomia európskej politiky. Pred 14. marcom bolo Slovensko integrálnou súčasťou Československa, ktoré vzniklo v jeseni 1918 a v medzivojnovom období tvorilo dôležitú súčasť francúzskeho bezpečnostného systému v oblasti strednej a juhovýchodnej Európy. Francúzsko bolo prvým štátom, ktorý uznal Československo po jeho vzniku na samom konci prvej svetovej vojny. Slovenský štát vznikol pred počiatkom druhej svetovej vojny a jeho vznik na rozdiel od vzniku Československa nesúvisel ani s priebehom vojnového konfliktu, ani s vojenským víťazstvom či porážkou, ani s občianskou vojnou. Slovenský štát vznikol bez boja, pokojnou, mierovou cestou. Podľa K. Bartoška bol však "fenomén porážky" preda len prítomný pri vzniku Slovenského štátu: prítomný bol za predpokladu, že mníchovskú dohodu a jej prijatie

1 LIPTÁK, E.: Slovensko v 20. storočí. Bratislava 1968, s. 177-178

pokládáme za porážku parlamentnej demokracie Československej republiky² Udalosti, ktoré nasledovali po podpísaní mníchovskej dohody a vyvrcholili rozpadom Československého štátu pod nemeckou ochranou, citel'ne oslabili mocenské pozície Francúzska v stredoeurópskom regióne.

S prípusťou dávkou zjednodušenia možno povedať, že postoj Francúzska k slovenskému štátu vychádzal od samého začiatku z práve uvedenej skutočnosti, z toho, ako Paríž hodnotil rozpad Československa. V medzivojnovom období boli vzťahy medzi Quai d'Orsay a Černínským palácom veľmi dobré: opierali sa o rovnakú zahraničnú politiku voči Nemecku a stmel'oval ich i podobný politický systém. Francúzske vládne kruhy v podstate akceptovali politiku Prahy vo vnútri republiky, tlmiaču národnoemancipačné usilie niektorých slovenských politických strán, lebo v tom videli najlepšiu záruku integrity a sily štátu, ktorý bol ich blízkym spojencom. Udalosti z októbra 1938 a marca 1939 – vyhlásenie autonómie a nezávislosti Slovenska – hodnotili v Paríži ako dôsledok nemeckých machinácií v strednej Európe.³ Bolo to vcelku správne hodnotenie, i keď iste možno dodať, že priestor na to, aby Nemecko mohlo robi machinácie na východ od svojich hraníc, mu primárne sotva mohla poskytnúť metropola Slovenska – Bratislava. Tak či onak, francúzska vláda nehľadela na vznik slovenského štátu s osobitnou priazňou: jej náklonnos patrila Prahe ako zjavnej obeti nemeckých výbojov, a nie Bratislave, ktorá sa na prvý pohľad mohla javiť ako svojim spôsobom podielnik na nemeckej mocenskej expanzii.

Po vyhlásení nezávislosti Slovenska 14. marca 1939 podnikla vláda nového štátu ihneď kroky smerujúce k jeho uznaniu. Už 16. marca informovalo slovenské ministerstvo zahraničných vecí Quai d'Orsay o vzniku slovenského štátu⁴. Paríž sa predbežne neponáhl'al s odpoveďou, čo nie je prekvapujúce, ak vezmeme do úvahy, že G. Bonnet poveril o deň neskôr francúzskeho veľvyslanca v Berlíne Coulondra, aby nemeckej vláde odovzdal nótu, v ktorej francúzska vláda odmietla uzna legitimitu novej situácie vytvorenej v Československu po 14. a 15. marci 1939⁵. Uvedenou nótu spochybnila francúzska vláda prinajmenšom

2 BARTOŠEK, K.: L'État slovaque. In: *Vichy et les Français*. Sous la direction de Jean-Pierre Azéma et Francois Bédarida. Paris 1992, s. 725

3 KIRSCHBAUM, S.: The Slovak Republic, Britain, France and the principle of self determination. In: *Slovak Studies*, XXIII, 1983, s. 167

4 Národný archív Slovenskej republiky, Bratislava, fond Slovenský štát. Ministerstvo zahraničných vecí (ďalej Na SR, SŠ MZV), č. kr. 112

5 Ministère des Affaires étrangères, Paris. *Guerre 1939-1945* (ďalej MAE, 1939-1945), vol. 803, Vichy - Tchécoslovaquie

nepriamo i legitimitu vzniku slovenského štátu. *Fait accompli* však napriek tomu ostal tým, čím bol, a slovenskú vládu veľmi rýchlo uznalo Maďarsko, Poľsko, Nemecko, Svätá Stolica, Taliansko i ďalšie štáty, medzi ktorými nechýbala Veľká Británia, ktorá slovenský štát uznala de facto 4. mája 1939. Keďže Paríž mlčal, podnikla slovenská vláda viaceré neoficiálne kroky, ktorými sa usilovala dosiahnuť uznanie francúzskou vládou. Napríklad 19. mája sa slovenský vyslanec v Berlíne M. Černák stretol s poľským veľvyslancom v nemeckej metropole Lipským, ktorému naznačil záujem Slovenska o uznanie Francúzskom; Lipský Černákovi sľúbil, že sa pousiluje pôsobiť v smere, aby francúzska vláda uznala slovenský štát, a tým podporila "samostatný slovenský vývin"⁶. K zmene postoja Francúzska však nedochádzalo a situácia sa začala meniť len pomaly v dôsledku pôsobenia viacerých faktorov. Jedným z nich boli saňnosti britského konzula v Bratislave P. Paresa adresované Foreign Office: Pares si ažkal, že sa v Bratislave ocitol sám zoči-voči zástupcom mocností Osi a že sa vo svojej činnosti nemohol oprieť o francúzskeho konzula, ktorý sa v metropole Slovenska tešil veľkej autorite⁷. Paresove ponosy viedli k tomu, že sir Alexander Cadogan sa obrátil na francúzsku stranu so žiadosťou, aby francúzska vláda nasledovala príklad britskej vlády a podobne ako ona uznala de facto slovenskú vládu. Na tento podnet nedali francúzske orgány okamžitú odpoveď; príčinou bola zčasti aktivita a protesty československých emigrantov v Paríži, ktorí boli proti podobnému kroku. Slovenskej vláde bol známy rezervovaný postoj Paríža i aktivita československej emigrácie: pokúšala sa ju ovplyvniť argumentom, že rozhodne nebolo vhodné ponechať bez oficiálneho francúzskeho zástupcu krajinu predstavujúcu v skutočnosti jedinú časť, ktorá si z bývalej Československej republiky udržala nezávislosť. Ak československá emigrácia kladla odpor nadviazaniu normálnych vzťahov medzi Francúzskom a Slovenskom – dôvodila bratislavská vláda – odsudzovala slovenský štát na to, aby sa stal vazalom mocností Osi.

Napriek tomu, že táto argumentácia mala už na prvý pohľad slabé stránky – pochybná bola nielen proklamovaná "nezávislosť" slovenského štátu, ale jasné bolo aj to, že o "vazalskom pomere" Slovenska k Tretej ríši nemohla v nijakom prípade rozhodnúť zmena v postoji československej emigrácie vo Francúzsku, ba ani politika Quai d'Orsay, ale výlučne zábery Berlína – určitá dávka presvedčivosti vyplývajúcej z bezradnosti emigrantov pred

6 NaSR, SŠ MZV, č.kr. 112

7 MAE, 1939-1945, vol. 812, Vichy - Slovaquie

lacno dosiahnutými väzstvami nacistickej diplomacie jej nechýbala. Podľa spomienok vtedajšieho francúzskeho generálneho konzula vo Viedni Chartiera a francúzskeho vicekonzula v Bratislave Boutanta akceptovali československí exulanti argumentáciu slovenskej vlády⁸ a zrejme zmiernili svoju činnosť proti jej uznaniu Francúzskom. V dôsledku toho i intervencií britskej strany sa Paríž 14. júla 1939 napokon rozhodol menovať svojho konzula v Bratislave: týmto krokom sa de facto uznanie stalo skutočnosťou. Francúzsko bolo v poradí pätnástym štátom, ktorý uznal slovenskú vládu.⁹ Rozhodnutie Paríža pravdepodobne ovplyvnilo aj to, že v čase uznania sa nedalo presne predvídať ďalší vývoj; bol reálny predpoklad, že novovzniknutá situácia sa nezmení zo dňa na deň, ale bude trvať prinajmenšom istý čas: tento predpoklad hovoril v prospech nadviadania de facto vzťahov so Slovenskom.

I keď si slovenská vláda uvedomovala zdržanlivý postoj Paríža k nadviadaniu oficiálnych stykov s ňou, vychádzala v tom čase z predpokladu, že v Paríži zriadi riadne vyslanectvo Slovenskej republiky s teritoriálnou pôsobnosťou pre Francúzsko, Švajčiarsko, všetky francúzske kolónie a protektoráty, ako aj Belgicko.¹⁰ Okrem toho mali byť na území Francúzska zriadené dva slovenské honorárne konzuláty, a to v Marseille a v Le Havre.¹¹ V ďalších mesiacoch prešli tieto úvahy určitými zmenami, ale nie je bez zaujímavosti, že slovenská vláda ešte aj v októbri 1939, t.j. už po začiatku druhej svetovej vojny, ktorá Slovensko a Francúzsko postavila do odlišných táborov, počítala s tým, že v Paríži otvorí svoje vyslanectvo.¹² Zmení sa mala len jeho teritoriálna pôsobnosť – malo z nej byť vyňaté Belgicko.¹³ Tieto úvahy boli však zjavne nereálne; opierali sa o predpoklad, že Francúzsko uzná Slovenskú republiku nielen de facto, ale aj de iure. To sa však nestalo a navyše ani uznanie de facto nebolo toho istého druhu ako de facto uznanie Veľkej Británie, ktorá udelila exequatur slovenskému konzulovi v Londýne; Francúzsko podobný krok neurobilo a

8 Tamže

9 Pred Francúzskom uznali slovenskú vládu tieto štáty: Maďarsko 15.3.1939; Poľsko 16.3.1939; Nemecko 17.3.1939; Svätá Stolica 25.3.1939; Taliansko 11.4.1939; Švajčiarsko 19.4.1939; Španielsko 25.4.1939; Veľká Británia 4.5.1939; Libéria 12.5.1939; Ecuador 17.5.1939; Costa-Rica 24.5.1939; Japonsko 1.6.1939; Mandžusko 1.6.1939; Južoslávia 8.6.1939; Francúzsko 14.7.1939. (NaSR, SŠ MZV, č.kr. 197). Celkove bolo Slovensko uznané 30 štátmi - ĐURICA, M. S.: Slovakia during world war II. In: Slovakia in the 19th and 20th centuries. Toronto 1973, s. 172

10 NaSR, SŠ MZV, č.kr. 56

11 Tamže

12 Tamže

13 Tamže

Slovensko nemalo v Paríži svojho konzulárneho zástupcu napriek tomu, že vzápätí po de facto uznaní Francúzskom prijala slovenská vláda usnesenie, že v Paríži zriadi riadny konzulát Slovenskej republiky. Podľa rozhodnutia ministerstva zahraničných vecí mal by prvým generálnym konzulom v Paríži dr. B. Galvánek, ktorého kandidatúru vláda schválila. Počítala s tým, že zriadenie úradu a vyslanie dr. Galvánka sa uskutoční "rýchlou cestou".¹⁴ 18. júla 1939 zaslalo slovenské ministerstvo zahraničných vecí francúzskemu konzulátu v Bratislave verbálnu nótu, v ktorej sa uvádzalo: "...slovenská vláda, želayúc si nadviaza a udržiava dobré vzťahy medzi Slovenskom a Francúzskom, založené na priateľstve, ktoré už existuje medzi ľuďmi Slovenska a ľuďmi Francúzska a hlavne si želayúc zlepšiť a rozšíriť obchodné vzťahy medzi oboma krajinami, rozhodla sa zriadi generálny konzulát v Paríži. Bolo tiež rozhodnuté, že pán B. Galvánek ... bude poverený vedením nového generálneho konzulátu s hodnosťou generálneho konzula. Akonáhle obdržia dočasný súhlas ministerstva zahraničných vecí Francúzska, pokiaľ ide o osobu p. Galvánka, menovaný odcestuje do Paríža vybavený konzulským poverením a bude ma čes ho predložiť, aby obdržal exequatur".¹⁵ Ministerstvo zahraničných vecí Slovenska požiadalo francúzsky konzulát, aby uvedené pranie dal na vedomie francúzskym úradom a po udelení ich súhlasu aby ihneď informoval ministerstvo. Ako už bolo povedané, k udeleniu súhlasu nedošlo. V pozadí mohli by rýchle zmeny vo vývoji situácie v Európe, ktorá v tom čase už stála na prahu vojny.

Na rozdiel od Slovenska Francúzsko malo konzulárne zastúpenie v Bratislave na úrovni konzulátu. Za francúzskeho konzula v hlavnom meste Slovenska bol menovaný Milon de Peillon. Narodil sa v roku 1890 a v Bratislave slúžil od 30. septembra 1935; po 14. marci 1939 prestal ma s Prahou, ktorá sa stala hlavným mestom Protektorátu Čechy a Morava, akékoľvek styky, lebo administratívne bol podriadený priamo Parížu. V čase medzi vyhlásením slovenského štátu 14. marca 1939 a uznaním de facto Francúzskom 14. júla toho istého roku chápal svoje postavenie v Bratislave ako "faktické" a preto ďalej "úradoval", i keď osobne mal dojem, "že sedí akosi na dvoch stoličkách".¹⁶ V rozhovore, ktorý na príkaz ministra zahraničných vecí slovenského štátu F. Ďurčanského mal s francúzskym dr. Omilyák dňa 28. marca 1939, sa de Peillon zaujímal hlavne o pomer Slovenska k Nemecku a v tejto

14 Tamže

15 Tamže

16 Tamže

súvislosti hlavne o slovensko-nemeckú ochrannú zmluvu. Na konzulove otázky odpovedal však Omilyák veľmi vyhýbavo a hoci bol rozhovor podľa Omilyáka vedený v "priateľskom duchu", zdá sa, že nebol príliš srdečný.¹⁷

De Peillon – práve tak ako Paríž – nebol podľa všetkého prílišným stúpencom slovenskej samostatnosti. Keď sa Slovensko stalo v novembri 1938 autonómne s vlastným snemom a vládou, konzul neskryval svoje obavy z budúceho vývoja. Podobne ako v citovanom rozhovore s Omilyákom, znepokojoval ho už vtedy vplyv Nemecka na slovenskú politiku. V prvej správe, ktorú do Paríža poslal po získaní autonómie, písal, že nemecká ríšska vláda dokázala v dôsledku priaznivých okolností za veľmi krátky čas natoľko ovládnu slovenských vodcov, že sa stala ich tútorom. F. Ďurčanského, ktorý bol v autonómnej vláde ministrom spravodlivosti a potom sa stal ministrom zahraničných vecí, pokládal za nemeckého agenta.¹⁸ O šéfovi diplomacie slovenského štátu mal teda de Peillon vskutku zlú mienku.

Nedobrá dojem mal nielen o Ďurčanskom, ale aj o ďalších slovenských politikoch. V správe, ktorú do Paríža poslal v apríli 1939, uvádzal, že totalitárne metódy, bežné v tretej ríši, sa celkom udomácnili medzi vedúcimi činiteľmi slovenskej vlády, ktorí v nich podľa neho nachádzali výlučnú inšpiráciu pri budovaní politickej, administratívnej a ekonomickej štruktúry štátu. Zastával názor, že táto politika rýchlo zruinuje krajinu a konštatoval, že univerzitní študenti si tieto veci jasne uvedomovali a s ľútosťou spomínali na minulosť; dedinské masy pokladal zase za bezmocné, rezignované a celkom odovzdané do vôle osudu.¹⁹ Obyvateľstvo ako celok sa podľa neho prestalo zaujímať o verejné záležitosti, demokratické inštitúcie vrátane tlače sa mu zdali nefunkčné a navyše – upozorňoval (správne!) – stále hrozila možnosť, že Slovensko si rozdelia jeho susedia. Slovenskú ústavu vyhlásenú 31.7.1939 hodnotil de Peillon takto: napriek tomu, že ústava má navonok liberálnu formu, v konečnom dôsledku kliesni cestu k premene Slovenska na autoritatívnu republiku.²⁰

Štyri dni po vyhlásení slovenskej ústavy, 4. augusta 1939, požiadal de Peillon listom ministra zahraničných vecí Ďurčanského o udelenie exequatur, pričom predložil svoje

17 Tamže

18 KIRSCHBAUM, S.: c.d., s.155

19 Tamže, s. 158

20 Tamže, s. 161

konzulské poverenie vystavené v Paríži 22. júla.²¹ Pravda, onedlho po požiadaní o exequatur sa začala druhá svetová vojna a francúzska vláda odvolala svojho konzula z Bratislavy. De Peillon 1. septembra 1939 telefonoval na prezídium policajného riaditeľstva v Bratislave; na jeho žiadosť bol vyslaný jeden policajný úradník s dvoma detektívmi, aby zapečatili budovu francúzskeho konzulátu: o dvanástej na poludnie toho istého dňa bola táto úloha splnená. Po zapečatení konzulátu vyprevadil vyslaný policajný úradník za prítomnosti stotníka nemeckej armády dr. Nagela a okresného policajného náčelníka dr. Brichtu francúzskeho konzula s personálom na maďarské hranice, kde ich očakával vyšší dôstojník maďarskej armády. V jeho sprievode odcestovali potom členovia francúzskeho konzulátu autami do Šamorína,²² obce, ktorá leží približne 20 km od Bratislavy a v tom čase patrila Maďarsku. Dňa 18. septembra boli miestnosti a inventár bývalého francúzskeho konzulátu odovzdané prezídiom policajného riaditeľstva "v úplnom poriadku" španielskemu chargé d'affaires v Bratislave. O odovzdaní bola spísaná riadna zápisnica.²³ Odvolaním francúzskeho konzula zaniklo krátko trvajúce oficiálne diplomatické zastúpenie Francúzska v Bratislave a v praktickej rovine – i de facto uznanie Slovenska.

Od uzavretia francúzskeho konzulátu 1.9.1939 neexistoval medzi Slovenskou republikou a Francúzskom nijaký oficiálny pomer.²⁴ Ministerstvo zahraničných vecí Slovenska vychádzalo spočiatku z predpokladu, že slovenské záujmy vo Francúzsku by mohol prevziať juhoslovanský zastupiteľský úrad v Paríži. V tomto zmysle informovalo slovenské ministerstvo zahraničia svojho chargé d'affaires v Belehrade J. Ciekera už 7.9.1939. Oznámilo mu, aby na juhoslovanskom ministerstve zahraničných vecí oficiálne požiadal o prevzatie slovenských záujmov vo Francúzsku a aby v tomto zmysle žiadal od zástupcu ministerstva zahraničných vecí alebo od samého ministra jasnú, buď pozitívnu alebo negatívnu odpoveď.²⁵ Cieker mal vysvetliť, že Slovensko síce nie je vo vojnovom stave s Francúzskom, ale keďže Paríž odvolal svojich zástupcov zo Slovenska, muselo Slovensko urobiť podobné opatrenia a osoby, ktoré tam zastupovali slovenské záujmy, odvolať.

21 NaSR, SŠ MZV, č.kr. 219

22 Tamže, č. kr. 112

23 Tamže

24 Tamže, č. kr. 197

25 NaSR, SŠ MZV, č.kr. 112

Ministerstvo Ciekera upozorňovalo, aby zdôraznil, že nemožno prija názor, podľa ktorého boli slovenskí príslušníci nachádzajúci sa na francúzskom území pod ochranou bývalých československých zastupiteľských úradov, lebo Francúzsko de facto uznalo slovenský štát a preto mohli záujmy slovenských občanov vo Francúzsku chráni len zastupiteľské úrady Slovenskej republiky alebo zastupiteľstvá tých štátov, ktoré o to Slovensko požiada. Ministerstvo zahraničia Slovenska sa sažovalo na zaobchádzanie so slovenskými štátnymi príslušníkmi vo Francúzsku a v tejto súvislosti v správe Ciekerovi uvádzalo: spôsob, "ako zaobchádzajú s našimi príslušníkmi napríklad vo Francúzsku odporuje medzinárodnému právu, lebo napríklad nútia ich (vstúpiť) do československých légií, ba ich dávajú do koncentračných táborov. Toto posledné nasvedčuje tomu, že zaobchádzajú s nimi ako s nepriateľmi."²⁶

Ministerstvo zahraničných vecí Juhoslávie odmietlo vyhovie slovenskej žiadosti, aby Juhoslávia prevzala ochranu slovenských záujmov vo Francúzsku s odôvodnením, že ochrana slovenských príslušníkov juhoslovanskými zastupiteľskými úradmi by bola málo účinná.²⁷ Začiatkom októbra 1939 sa preto slovenské ministerstvo zahraničných vecí obrátilo s podobnou prosbou na ministerstvo zahraničných vecí Rumunska. Rumunský minister zahraničia Gafencu v rozhovore so slovenským vyslancom v Bukurešti, ku ktorému došlo 6. októbra, položil najprv otázku, či je slovenskému vyslancovi známe, že v Paríži sa v tom čase utvorila nová československá vláda pod vedením bývalého prezidenta E. Beneša. Vyslanec odvetil, že je o tom informovaný, ale že to nič nemení na žiadosti Slovenska, "ktorá je skôr charakteru konzultárneho". Gafencu na to poznamenal, že koniec-koncov by mohlo ís o ochranu tých Slovákov, ktorí sa hlásia k slovenskému štátu a nehlásia sa k československému hnutiu; povedal, že skôr než dá definitívnu odpoveď, poradí sa s francúzskou vládou. Potom položil otázku, či Francúzsko uznalo Slovensko; na odpoveď, že ho uznalo de facto, ale že nebolo dos času na nadviazanie normálnych konzulárnych stykov, zopakoval, že sa najprv poradí s francúzskou vládou.²⁸ O veci sa teda malo rozhodnú v Paríži, lebo proti vôli Francúzska mohlo Rumunsko sotva postupova. Tak či onak, Rumunsko neprevzalo ochranu slovenských záujmov vo Francúzsku; koncom októbra 1939 súhlasilo napokon Taliansko s

26 Tamže

27 Tamže, č. kr. 203

28 Tamže

určitými výhradami, že bude vo Francúzsku zastupova slovenské záujmy.²⁹

V prvých mesiacoch po začiatku druhej svetovej vojny chýbali nielen priame oficiálne styky medzi Slovenskom a Francúzskom, ale značne ochladli aj osobné vzťahy medzi diplomatmi oboch krajín akreditovanými v tretích štátoch. Slovenský vyslanec v Budapešti oznamoval 4.10.1939 ministerstvu zahraničných vecí do Bratislavy, že od 1. septembra nemá nijaké styky s francúzskym vyslancom a vyslovil názor, že zo strany Francúzska ide zrejme o zámerné úsilie nenadväzova a neudržiava styky so slovenským vyslancom, lebo Slovensko pokladá za štát, s ktorým je vo vojnovom stave.³⁰

Francúzske záujmy na Slovensku zastupovalo v tom čase španielske vyslanectvo v Bratislave. I keď Slovensko stálo mimo centra záujmov francúzskej politiky, určité potreby udržiava aspoň nepriame styky pretrvávali aj na francúzskej strane. Paríž sa v tom čase zaujímal hlavne o situáciu francúzskych príslušníkov na Slovensku. Prípisom zo dňa 11.10.1939 požiadal preto španielsky zastupiteľský úrad slovenské ministerstvo zahraničných vecí o zaopatrenie a zaslanie zoznamu francúzskych štátnych príslušníkov žijúcich na Slovensku. Ministerstvo vyhoveló žiadosti a po zistení príslušných údajov (prostredníctvom ministerstva vnútra) zaslalo 14. novembra žiadaný zoznam španielskemu chargé d' affaires v Bratislave grófovi de Bailén. Zo zoznamu vyplývalo, že na Slovensku žilo v tom čase 96 dospelých francúzskych štátnych príslušníkov a 15 detí.³¹

Po páde Francúzska v máji 1940 vyvíjalo Slovensko naďalej úsilie o normalizovanie vzájomných vzťahov. Ak pred pádom Francúzska mohli by prostredníctvom Československého národného výboru chránené aspoň záujmy tých slovenských príslušníkov, ktorí sa k nemu hlásili, po kapitulácii Francúzska prestalo ma Československo úradné zastúpenie na francúzskom území, lebo členovia Československého národného výboru, vyslanec dr. Š. Osuský a ďalší úradníci československého zastupiteľského úradu odišli buď do Londýna, alebo do Casablanky. Tento stav vyvolával problémy vo viacerých oblastiach. Záujmy Slovenska si vyžadovali normalizáciu z viacerých príčin. Napríklad slovenskí diplomati pôsobiaci v Španielsku potrebovali na cesty na Slovensko tranzit cez neobsadené územie Francúzska. Spočiatku sa stretali s nepochopením. Keď sa v polovici augusta 1940

29 Tamže

30 Tamže, č. kr. 112

31 Tamže

potreboval slovenský chargé d'affaires v Madride J. Mikuš vráti do Bratislavy, požiadal francúzske veľvyslanectvo v metropole Španielska o udelenie víza cez neobsadenú čas Francúzska, lebo – ako uviedol – tadiaľ viedlo jediné do úvahy prichádzajúce pozemné spojenie medzi Španielskom a strednou Eúropou. Napriek tomu, že Španielsko zastupovalo francúzske záujmy na Slovensku, francúzske veľvyslanectvo v Madride mu odmietlo vydať tranzitné vízum.³² Tranzit diplomatov prirodzene nebol hlavným dôvodom úsilia normalizovať styky s Francúzskom. Dôležitú úlohu zohrávali ekonomické zretele. Námorná blokáda, ktorú Veľká Británia uvalila v Stredozemnom mori, znemožňovala námorný dopravný styk medzi Slovenskom a Španielskom; za tejto situácie bolo najvýhodnejšie, aby slovenský export do Španielska prechádzal tranzitom cez neokupovanú čas Francúzska.³³ Ďalším momentom, ktorý nastoľoval otázku pomeru medzi Slovenskom a Francúzskom, bola už spomínaná okolnosť, že v neobsadenom Francúzsku ostalo veľa Slovákov, ktorí boli sústredení do zberných táborov, pričom im úrady odobrali všetky dokumenty. Väčšina slovenských príslušníkov bola umiestená v tábore v Agde – ich počet tu dosahoval asi 2500.³⁴ Iné skupiny Slovákov boli v La Nouvelle, v Sigeane, v La Palme a v Roqueforte. V týchto miestach sa nachádzalo približne 1000 slovenských príslušníkov. Slovenské úrady počítali s tým, že na Slovensko sa z Francúzska chcelo vrátiť okolo 5000 Slovákov.³⁵ Slováci však boli aj v niekoľkých zajateckých táborech – v Melune, Pithiviers, Nancy, Meaux a v Montargis sa nachádzalo asi 300 mužov.³⁶ Podľa slovenského chargé d'affaires v Madride Mikuša, Slováci netrpezlivo čakali na repatriáciu a dožadovali sa, aby slovenská vláda urobila všetky potrebné kroky v uvedenom smere.³⁷ Ministerstvo zahraničných vecí Slovenska vyslalo koncom augusta 1940 do okupovaného Francúzska dr. Mališa, aby na základe dohody s nemeckými vojenskými okupačnými orgánmi pripravil repatriáciu slovenských príslušníkov. Mališova pôsobnosť sa však nevzťahovala na neobsadenú čas Francúzska, a tak bolo potrebné, aby sa repatriácia uskutočnila separatim. Mikuš vo svojej správe ministerstvu zahraničia do Bratislavy navrhoval, aby ministerstvo predostrelo prostredníctvom slovenského vyslanectva

32 Tamže, č. kr. 197

33 Tamže

34 Tamže

35 Tamže

36 Tamže

37 Tamže

v Berlíne otázku slovenského osobného i tovarového tranzitu cez neobsadené Francúzsko, ako aj otázky slovenských príslušníkov v neobsadenom Francúzsku nemeckej delegácii pre prímerie vo Wiesbadene; táto delegácia ich mala ďalej prerokovať v príslušnej nemecko-francúzskej komisii podľa možnosti spoločne s otázkou uznania Slovenskej republiky Francúzskom de iure.³⁸

V čase kapitulácie Francúzska hodnotili niektorí jeho diplomati situáciu na Slovensku vcelku podobne ako de Peillon po vzniku slovenského štátu. Napríklad v správe, ktorú do Paríža odoslali z francúzskeho vyslanectva v Belehrade 14. júna 1940, sa hneď úvodom akcentovalo, že jednota slovenskej vlády, "ktorá sa v skutočnosti skladá z troch politikov: Tuku, Macha a Ďurčanského (keďže ostatní sú jednoduché bábky)", bola v poslednom čase vážne oslabená a slovenský ľud sa cíti slabý, bez ochrany, zradený a zapredaný svojimi vodcami.³⁹ Otázka de iure uznania Slovenska vychystickou vládou, ktorú spolu s inými otázkami odporúčal nastoli Mikuš už v septembri 1940, sa posunula dopredu až na jar 1941. Vichy v tom čase požiadalo svojho veľvyslanca v Moskve Gastona Bergeryho, aby nadviazal styk so slovenským veľvyslancom v hlavnom meste ZSSR Fraňom Tisom, ktorý bol príbuzný prezidenta Slovenskej republiky dr. J. Tisu. V máji 1941 mali obaja diplomati viaceré priateľské rozhovory; 21. mája poslal Tiso Bergerymu list, v ktorom vyjadril presvedčenie, "že Francúzsko si úprimne praje spravodlivú obnovu Európy a zároveň európsku spoluprácu".⁴⁰

V liste Tiso písal, že v rozhovoroch s Bergerym ho osobitne zaujala myšlienka vyjadrujúca spoločný ráz záujmov oboch krajín, myšlienka, ktorej podstata spočívala v slovách: "nová Európa". Tiso sa domnieva, že Bergery bol presvedčený stúpenec európskej spolupráce v zmysle "novej Európy" a preto ho otvorene požiadal, aby pri vláde vo Vichy pôsobil v zmysle uznania Slovenskej republiky de iure, republiky – ako zdôraznil – "nezávislej".⁴¹ Niekoľko dní po obdržaní Tisovho listu informoval Bergery admirála Darlana o svojich rozhovoroch so slovenským veľvyslancom v Moskve a o liste, ktorý od neho dostal. Bergery písal, že nevie, či Tisova demarša bola spontánna a vychádzala od neho, alebo či ju

38 Tamže

39 MAE, 1939-1945, vol. 812, Vichy - Slovaquie

40 Tamže

41 Tamže

inšpirovalo nemecké veľvyslanectvo v Moskve. Zdôraznil, že jeho stretnutia s Tisom boli "mimoriadne srdečné", že Tiso hľadá s veľkými sympatiami na Francúzsko a že mu prízvukoval, že Slovensko a Francúzsko majú rovnaké záujmy: Európu, v ktorej by spolupráca bola úprimná a zbavená maskovaného utláčania. V závere svojej správy do Vichy Bergery upozornil na nepravdepodobnosť možnosti, že by Tiso bol formuloval žiadosť o uznanie de iure bez konzultovania Bratislavy a že by mu Bratislava bola dala súhlas k podobnému kroku bez sondáží u predstaviteľov nemeckej ríše.⁴²

Čo sa týka Berlína, ten podľa všetkého v tom čase nezaujímal negatívny postoj k nadviazaniu užších stykov medzi Vichy a Slovenskom. Nemecká komisia pre ekonomické otázky prímeria dala v apríli 1941 francúzskej strane na vedomie, že nemá nijaké námietky proti začatiu ekonomických rokovaní medzi Francúzskom a Slovenskom. V nóte obchodnej sekcie ministerstva zahraničných vecí vichystického Francúzska vypracovanej 1. júna toho istého roku sa konštatovalo, že Slovensko mohlo dodávať Francúzsku hlavne drevo a celulózu a že nadviazanie užších hospodárskych stykov medzi oboma krajinami bolo v záujme Francúzska.⁴³ Úvahy o rozvoji vzájomných ekonomických stykov nastolili automaticky i na francúzskej strane otázku uznania Slovenska de iure: vznikol totiž problém, ako začať priame rokovania so štátom, ktorý Vichy neuznalo (otázka platnosti de facto uznania z júla 1939 bola "sporná")⁴⁴ a v ktorom nemalo zástupcu. Navyše Nemecko dalo v apríli 1941 najavo, že si praje, aby obchodné rokovania medzi Vichy a Slovenskom prebiehali priamo, bez účasti nemeckých orgánov, t.j. inak, než tomu bolo v prípade rokovaní Vichy s Belgickom a Luxemburskom. Keďže Vichy nemalo na Slovensku zástupcu, Nemci odporúčali Francúzom, aby na Slovensko vyslali stáleho obchodného predstaviteľa. Z pohľadu obchodnej sekcie ministerstva zahraničných vecí Vichy nenastalo vyslanie uvedeného obchodného zástupcu nevyhnutne otázku uznania slovenskej vlády, ale menovanie takého predstaviteľa mohlo mať koniec-koncov za cieľ jedine obnovenie normálnych obchodných vzťahov, a obnovenie takýchto vzťahov malo za normálnych okolností nasledovať po uzavretí obchodnej dohody: jej podpísanie však nevyhnutne nastalo otázku uznania. Ako postupovať – kládla otázku obchodná sekcia politickému vedeniu európskeho oddelenia ministerstva

42 Tamže

43 Tamže

44 KIRSCHBAUM, S.: c.d., s.155

zahraničia Vichy.⁴⁵

Odpoveď politického orgánu bola rýchla: 6. júna konštatoval, že uznanie Slovenska de iure by bolo predčasné a malo by tú nevýhodu, že by francúzsku vládu zaviedlo na cestu uznania iných štátov v čase, keď sa zdá výhodnejšie zaujíma rezervovaný postoj k otázkam týkajúcim sa územných zmien, ku ktorým dovedy došlo v strednej a východnej Európe. Politické vedenie európskeho oddelenia sa však nevyslovalo proti obnoveniu obchodných vzťahov so Slovenskom: podčiarklo, že prípadné uzavretie obchodnej dohody a vyslanie obchodného zástupcu na Slovensko znamenalo iba uznanie de facto, a nie uznanie de iure; navyše obnovenie čisto obchodných kontaktov so slovenskou stranou nielenže nemalo z politického hľadiska nežiadúci efekt, ale naopak, mohlo vo vhodnej chvíli uľahčiť nadviazanie normálnych diplomatických vzťahov. Tento názor vyjadril Darlan v liste Bergerymu z 10. júna 1941; admirál vyslanca žiadal, aby precizoval tento postoj Tisovi ako slovenskému vyslancovi v Moskve: pritom mal zdôrazniť, že Francúzsko spájajú so Slovenskom spoločné záujmy a pocity priateľstva.⁴⁶

Nie je bez zaujímavosti, že v tom čase si aj francúzsky veľvyslanec v Budapešti Robert de Dampierre kládol otázku, či sa Francúzsko nedopúšťalo chyby, ak nebolo prítomné v Bratislave. De Dampierre bol v júli 1941 na návšteve v hlavnom meste Slovenska a hovoril s viacerými "súkromnými osobami", ktoré vyjadrovali ľútosť nad tým, že francúzska kultúra sa vytratila z mesta, kde kedysi mala prirodzené právo pobytu. Uvedené osoby poukazovali na to, že Bratislava bola dôležitým pozorovacím bodom, miestom, kde francúzsky diplomat mohol získať mnoho zaujímavých informácií. De Dampierre s tým v podstate súhlasil a navyše si kládol otázku, či po Nemcoch by aj Francúzi nemohli získať na Slovensku poľnohospodárske produkty potrebné na výživu obyvateľstva. Aj keď si de Dampierre veľmi dobre uvedomoval, že bolo príliš predčasné s istotou určiť, čo sa stane so Slovenskom počas ďalšej "generálnej reorganizácie" Európy, pokladal za vhodné informovať o svojich postrehoch tým skôr, že nemecké diplomatické kruhy v Bratislave nijako neskrývali, že vytvorenie francúzskeho vyslanectva v slovenskej metropole by sa nemalo odkladať.⁴⁷

Vedúce kruhy francúzskej vichystickej diplomacie však nemenili svoje stanovisko a v

45 MAE, 1939-1945, vol. 812, Vichy - Slovaquie

46 Tamže

47 Tamže

decembri 1941 Vichy naďalej preferovalo variant neuzna Slovensko. Na druhej strane nebolo ministerstvo zahraničných vecí Vichy proti tomu, aby členovia jeho diplomatického zboru vo Svätej Stolici, v Berne, v Budapešti, v Sofii atď. nadväzovali kontakty s úradníkmi slovenských zastupiteľských úradov v týchto mestách.⁴⁸

V porovnaní s rokom 1939 došlo teda k dos výraznému posunu danému tým, že Vichy a Bratislava chtiac-nechtiac patrili do toho istého politického tábora.

Na otázku, prečo vláda vo Vichy odmietala v tom čase uzna Slovensko de iure, možno s miernym zjednodušením odpovedať, že preto, lebo sa zdráhala uzna územné zmeny, ku ktorým došlo v strednej Európe po roku 1940. A prečo sa zdráhala uzna tieto územné zmeny? Odpoveď možno nájs v nóte politického vedenia vichystického ministerstva zahraničia, vypracovanej 4. apríla 1942: naše vlastné postavenie nám diktuje... vyhnú sa každému prejavu, ktorý by sa dal interpretova ako úsilie uskutočňova už od tejto chvíle aktívnu politiku v tej časti Európy, ktorej štatút, dos neistý, môže pred koncom vojny prejs ešte mnohými zmenami. Všeobecne vzato niet (okrem toho) vážnych prekážok na nadviazanie stykov so Slovenskom. Možno si predstavi, že Slovensko bude ži, nech sa už vojna skončí akokoľvek.⁴⁹

Pri hodnotení tohto postoja nemožno vichystickej vláde uprie prinajmenšom zdravú opatrnos. Možno to nie je príliš veľa, ale rozhodne to netreba prehliada. Vichy v tom čase uvažovalo o nadviazaní "faktických vzťahov" so Slovenskom, o vyslaní obchodnej misie na Slovensko, ba – napriek vyššie uvedenému – i o opätovnom otvorení bývalého francúzskeho konzulátu v Bratislave, pravda s tým, že by sa otázka oficiálneho uznania "ponechala bokom"; napokon však rozhodujúci krok nebol urobený z dvoch príčin: aby tým nevznikol precedens pre uznanie iných štátov (hlavne Chorvátska, o ktorom mali vo Vichy veľmi zlú mienku) a po druhé preto, lebo ministerstvo zahraničia dospelo v súčinnosti s ministerstvom financií po podrobnejšom skúmaní otázky k záveru, že obchodná výmena so Slovenskom nemohla ma väčší význam a nadobudnú väčší rozsah.⁵⁰ Proti oficiálnemu uznaniu Slovenskej republiky hovorili teda z pohľadu Vichy tak politické ako aj ekonomické dôvody.

V čase, keď sa vo Vichy viedli tieto úvahy, opä vstúpilo na scénu Nemecko. Nemecké

48 Tamže

49 Tamže

50 Tamže

veľvyslanectvo vo Vichy dalo začiatkom apríla 1942 J. Benoist-Mechinovi veľmi jasne najavo, že si praje čím skôr pozna postoj vichystickej vlády k otázke oficiálneho uznania Slovenska. Z demarše vyplývalo, že Nemecko by na takýto krok nehľadelo nepriaznivo. Odpoveď admirála Darlana nasledovala po niekoľkých dňoch: informoval, že chce so slovenskou vládou bezodkladne preskúma podmienky, za ktorých by bolo možné otvori vichystické zastúpenie na Slovensku.⁵¹

Po tejto informácii rýchlo nasledovali kontakty medzi francúzskymi a slovenskými diplomatmi v Berne a 23. apríla oznámila vichystická vláda nemeckému veľvyslanectvu vo Vichy, že sa rozhodla oficiálne uzna Slovenskú republiku.⁵²

Za týmto oznámením sa skrývalo rozhodnutie opäť otvori konzulát v Bratislave; keby tento krok nespĺnil očakávanie slovenskej vlády, bolo Vichy pripravené otvori v Bratislave francúzske vyslanectvo.⁵³ Možno teda povedať, že vichystická vláda urobila na jar 1942 kroky, o ktoré malo Slovensko – i Nemecko – záujem (v prípade Nemecka bol tento záujem prinajmenšom verbálny a jeho nositeľom bola aspoň určitá čas nemeckej diplomacie) už od jari 1940. Po týchto ústretočných krokoch však došlo k nečakanému zvratu zapríčinenému postojom Slovenska: slovenský chargé d'affaires v Berne oznámil 31. júla 1942 vichystickému diplomatovi Bardovi, že slovenská vláda už nepokladá za vhodné, aby bolo v Bratislave otvorené francúzske vyslanectvo, ba ani konzulát;⁵⁴ slovenská vláda navrhovala, aby bol vo Vichy a v Bratislave menovaný iba "poverenec" ("delegát") pripravujúci budúcnosť. Bard v rozhovore so slovenským diplomatom vyslovil mienku, že úmysel nadviaza diplomatické vzťahy medzi Vichy a Slovenskom neustal preto, lebo sa stretol s nepochopením Nemecka. Bardov partner vyslovil proti takejto interpretácii námietky, francúzsky diplomat však zotrval na svojom stanovisku. Viaceré zdroje potvrdzujú, že jeho názor bol správny.

S. Kirschbaum vo svojej štúdií konštatuje, že Francúzsko uznalo 25. apríla 1942 Slovensko de iure, avšak k výmene diplomatických zástupcov nikdy nedošlo, lebo Nemecko vyvíjalo proti tomu tlak.⁵⁵ Autorovi tohoto príspevku sa doteraz nepodarilo s úplnou istotou

51 Tamže

52 Tamže

53 Tamže

54 Tamže

55 KIRSCHBAUM, S.: c.d., s.155

zisti, či Vichy v apríli 1942 skutočne uznalo Slovensko de iure, alebo či išlo iba o jasnú intenciu oficiálne uzna slovenskú vládu, intenciu, ktorá napokon neprešla do praktickej roviny. Viaceré dokumenty z francúzskeho ministerstva zahraničných vecí vyhotovené po 25. apríli 1942 totiž naznačujú, že išlo o zámer, ktorý sa v praxi nerealizoval.⁵⁶ Slovenské archívne materiály neposkytujú v tomto smere nijaké relevantné informácie. Nemci si podľa Kirschbauma nepriali nijaké francúzske diplomatické zastúpenie v Bratislave, lebo sa usilovali sazi nadviazanie kontaktov medzi západnými spojencami a Sovietskym zväzom,⁵⁷ kontaktov, ktoré mohli ís aj prostredníctvom stykov Vichy – Bratislava. Keďže nečakané rozhodnutie slovenskej vlády pribrzdi v júli 1942 sľubne sa rozvíjajúci dialóg s Vichy nemožno poklada za autonómne (už kvôli "Schutzvertragu" z marca 1939, ktorým Nemecko vzalo "pod ochranu" bratislavský režim) je isté, že bolo dôsledkom nemeckeho nátlaku. Rovnako isté však je, že do určitého času sa prinajmenšom niektoré články nemeckej diplomacie nestavali proti nadviazaniu užších stykov medzi Bratislavou a Vichy. K zlomu došlo pravdepodobne niekedy v lete 1942.⁵⁸ Slovensko začalo taktizova a v auguste 1942 vyšlo s návrhom vytvori "ako prvý krok" slovenský generálny konzulát vo Vichy, ale bez reciprocity. Vichystická diplomacia dala jasne najavo, že takýto návrh slovenskej vlády vytvára neprekonateľnú prekážku pre nadviazanie normálnych vzťahov – vzájomná reciprocita bola ich základnou podmienkou.⁵⁹ Skutočnosťou ostáva, že Slovensko si prialo nadviaza s Vichy úzke vzťahy, pravda, "rigorózny paralelizmus", ku ktorému ho nútil jeho vazalský pomer k Nemecku, daný ochrannou zmluvou, mu znemožňoval počína si autonómne – takéto počínanie si napokon nemohol dovoli ani vichystický režim. Tak či onak, slovenská diplomacia neprestávala skúša šťastie: 30. apríla 1943 navštívil von Ribbentrop vo Fuschli slovenský emisár. Návšteva sa uskutočnila pri príležitosti 50. narodenín ríšskeho ministra zahraničných vecí a jej hlavným cieľom bolo odovzda oslávencovi list predsedu slovenskej vlády V. Tuku, ktorým mu najvyšší výkonný orgán Slovenskej republiky dával na ďalších 6 rokov k dispozícii súkromný poľovnícky revír Pusté pole. Neostalo však iba pri debate o

56 MAE, 1939-1945, vol. 812, Vichy-Slovaquie: ide napríklad o telegram P. Lavala do Bernu z 25.4.1939, o správu európskeho oddelenia ministerstva zahraničných vecí Vichy určenú Benoist-Mechinovi a datovanú 28. aprílom 1942, o telegram odoslaný z Vichy do Bernu 19. mája 1942 a iné dokumenty

57 KIRSCHBAUM, S.: c.d., s.155

58 Por.: MAE, 1939-1945, vol. 812, Vichy-Slovaquie. Telegram francúzskeho veľvyslanca vo Fínsku Guerina ministerstvu zahraničných vecí vo Vichy, odoslaný z Helsínk 14.8.1942

59 MAE, 1939-1945, vol. 812, Vichy-Slovaquie

poľovačkách; slovenský diplomat von Ribbentropovi spomenul, že v danej chvíli by už vari bolo možné zmeniť jeho dovtedajšie negatívne stanovisko k nadviazaniu normálnych diplomatických stykov Slovenska s Francúzskom. "Sme totiž presvedčení", uviedol, "že Nemecko má aj v tomto prípade voči nám úplnú dôveru a ako takí – i keď nechceme preceňovať svoje sily a možnosti – mohli by sme touto cestou trocha prispievať i k budovaniu lepšej atmosféry medzi Nemeckom a Francúzskom."⁶⁰ Ribbentrop sa obmedzil na poznámku, že o tejto otázke už hovoril s predsedom vlády Tukom; potom prisľúbil, že si vec musí ešte rozmyslieť a že "rozhodne sa musí nájsť nejaké prijateľné riešenie".⁶¹

V ďalších mesiacoch, keď rýchle padali vízie Berlína o "novej Európe", sa "prijateľné riešenie" nachádzalo čoraz ažšie. Koncom januára 1944 Vichystické ministerstvo zahraničných vecí zastávalo názor, že absencia normálnych diplomatických vzťahov so Slovenskom bola dôsledkom nedostatečného záujmu slovenskej strany.⁶² O nemeckých vstupoch do tohto problému sa nezmieňovalo. Keďže Vichy a Bratislava neudržiavali normálne styky, zastupovaním francúzskych záujmov na Slovensku ostávalo naďalej poverené španielske vyslanectvo v Bratislave. Španielsko bolo pripravené pokračovať v tejto činnosti napriek tomu, že problém Francúzov, ktorí uprchli z nemeckých zajateckých táborov na Slovensko, robil túto činnosť v ďalších mesiacoch trvania vichystického režimu čoraz zložitejšou. Vývin situácie na frontoch a blížiaci sa koniec vojny, ktorá sa osudovo dotkla vichystického i bratislavského režimu, bol v tomto smere neúprosny.

Záverom možno konštatovať, že v rokoch 1939-1944 boli oficiálne styky medzi Slovenskom a Francúzskom takmer minimálne, a to bez ohľadu na to, že po kapitulácii Francúzska v roku 1940 vznikla teoreticky väčšia možnosť na rozšírenie vzťahov medzi Bratislavou a Vichy. Tejto teoretickej možnosti stáli v ceste hlavne prekážky politického a ekonomického rázu, ktoré bolo tým ažšie prekonať, že Slovensko i vichystické Francúzsko si tak vo vnútornej ako i zahraničnej politike nemohli počínať autonómne, ale boli nútené konať v súlade so záujmami nacistického Nemecka: a tieto záujmy ich v konečnom dôsledku skôr rozdeľovali než zblížovali.

Celkom na záver bude možno užitočné pripomenúť, že ak som – pokiaľ ide o obdobie po

60 NaSR, SŠ MZV, č.kr. 112

61 Tamže

62 MAE, 1939-1945, vol. 812, Vichy-Slovaquie

máji 1940 – venoval vo svojom príspevku pozornos výlučne vichystickému Francúzsku, bolo to preto, lebo slovenský štát nemal kontakty so Slobodným Francúzskom generála Ch. de Gaulla. Tieto kontakty boli doménou československej exilovej vlády v Londýne: ich výskum je inou kapitolou dejín druhej svetovej vojny.